

JOHN FRANKLIN BOBBITT'TE PROGRAM DÜŞÜNCESİNİN GELİŞİMİ: TARİHSEL BİR İNCELEME*

Sümer AKTAN**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı eğitim programları ve öğretim alanında oldukça güçlü bir akım olan ve günümüzde etkisini hâlâ devam ettiren rasyonel, planlamacı ve bilimsel teknik program geliştirme perspektifinin temellerini, J. F. Bobbitt'in 1911-1918 yılları arasında yayımlanan eserleri bağlamında incelemektir. J. F. Bobbitt, program alanında ortaya koyduğu perspektifle kendisinden sonra gelen program düşüncesi ve anlayışını derinden etkilemiştir. Davranışçı program geliştirme yaklaşımı ve sistem yaklaşımının temellerini oluşturması açısından önemli katkıları olan J. F. Bobbitt'in program geliştirme alanına getirdiği perspektifin temelleri onun 1911-1918 arasında katıldığı araştırma projeleri ve yazdığı makalelerde bulunabilir. Bu nedenden dolayı araştırma tarihsel süreç açısından 1911-1918 yılları arasında J.F.Bobbitt'in yaptığı çalışmaları incelemektedir. Araştırmanın odak noktasını J. F. Bobbitt'in eğitime ilişkin düşünceleri bağlamında programı nasıl anladığı sorunsalı oluşturmaktadır. Bu sorunsaldan hareketle program geliştirmedeki rasyonel, planlamacı yaklaşımın tarihsel ve felsefi arka planı çözümlenmeye çalışılmıştır. Tarihsel yöntemin kullanıldığı bu çalışmada ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde 19. yy'ın ortalarından itibaren hız kazanan sanayileşme ve beraberinde gelen sosyoekonomik değişim irdelenmiş ve bu değişimin J. F. Bobbitt'in eğitim düşüncesini nasıl etkilediği tartışılmıştır. Bu teorik perspektiften yola çıkarak bu önemli teorisyenin 1911-1918 arasında gelişen program düşüncesi, yine eserleri bağlamında irdelenmiştir. Araştırmanın özellikle ülkemizde fazlaca dikkat çekmeyen program teorisi çalışmalarına ve program geliştirme paradigmasının tarihsel köklerinin anlaşılmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Program geliştirme, John F. Bobbitt, Rasyonel-planlama, Bilimsel yönetim

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi. El-mek: saktanus@yahoo.com

THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM THOUGHT IN JOHN FRANKLIN BOBBITT: AN HISTORICAL STUDY

ABSTRACT

The aim of this study is to analyze the fundamentals of therational, planning, and scientific technical curriculum development movement that has been quite powerful and still has continued influence in the field of curriculum and instruction in light of J.F. Bobbitt's published works between 1911 and 1918. J.F. Bobbitt is the most impressive figure in curriculum field because his thought influenced behavioristic curriculum approach and system approach in curriculum development. The focal point of the study is the question of how J.F. Bobbitt's thoughts on education shaped the understanding of curriculum. In light of this question, the study aims to unravel the historical and philosophical back story of the rational and planning approach in curriculum development. The study employees the help of historical analysis to scrutinize the effects of the industrial revolution that was gaining momentum in the US mid-19th century and the socio economic changes, it brought and their influence on J.F. Bobbitt's thoughts on education. In addition, the study examines how this important theoretician's thoughts on curriculum evolved between 1911 and 1918 in light of his published works. Consequently, the author hopes that this study would contribute to the understanding of curriculum theory efforts and the historical roots of curriculum development paradigm in Turkey.

STRUCTURED ABSTRACT

Industrialization and urbanization, having gained a momentum especially after 1865, as well as social mobility in the forms of immigration and emigration have resulted in a significant socioeconomic transformation in the USA. Factors such as increased industrial production, higher domestic and international trade volumes, immigration, urbanization, development of the machine industry, and novel perspectives on management introduced especially during the early years of the 20th century and high efficiency in production achieved by these perspectives have not only had an influence on the cultural structure but also on education and have accelerated the socioeconomic and sociocultural transformation processes in the USA (Bensel, 2000; Blumin, 1976; Burton, 1981; Hounshell, 1984). The most significant results brought about by this socioeconomic and sociocultural transformation were observed in the form of new movements of ideas and practices introduced in the field of education. Particular attention was given to teaching the social norms to new generations and providing them with a prospering socialization process for the future of the American democracy and significant movements of ideas have emerged within this framework. Some of the most fundamental movements of ideas in that period were introduced by a number of educational reformers and philosophers such as J. Dewey, W. H. Kilpatrick, and Frank McMurry with their efforts to transform the

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

school life into the aspects of real life in the form of activities such as handicraft and project works provided within the scope of student-centered teaching practices (Cremin, 1964; Tanner & Tanner, 1975). A monograph titled *The Principles of Scientific Management* written by F. W. Taylor in 1911 paved the way for a new period in the USA by means of having an influence on a great number of activities not only in the field of industrial production but also in the social domain. Time and motion study, a system suggested by F. W. Taylor, fundamentally relied on the simplification of the production process and the performance of the work by breaking it up into smaller sections within the scope of industrial production. During his long-term engineering career, F. W. Taylor identified that it took less time when the work was broken into smaller sections whereas much more work was performed during the equal period of time and put this theory into practice in industrial production. Since the results F. W. Taylor had obtained from such practice indicated an incredible increase in productivity, he called this production model as the Scientific Management and published his work in the form of a monograph (Callahan, 1962; Haber, 1964). This monograph, published by the title of *The Principles of Scientific Management*, caught the attention of educationists within a short time. J. F. Bobbitt, lecturing on educational management in the University of Chicago, was also among these educationists interested in the work of F. W. Taylor (Kliebard, 1995; Seguel, 1966).

J. F. Bobbitt adapted the ideas of Frederick W. Taylor, the most prominent productivity expert of the period, to the field of education. According to J. F. Bobbitt, the most important element in a curriculum was the perspective to determine the product of the curriculum. In other words, curriculum should accurately define the qualities of the product to be created. This definition process should be in accordance with the scientific methods. Achieving productivity as the basis for the principles of scientific methods substantially depends on this definition. Therefore, curriculum developers should primarily analyze the social world and social activities in terms of sociological, psychological, and economic aspects to determine which areas of skills have an influence on the development of society and democracy and then determine the objectives of curriculum in line with the conclusions obtained from such analyses. This procedure forms a basis for the scientific approach in curriculum development. On the other hand, curriculum development also entails technical aspects. Once the objectives are identified, one should ensure the realization of these objectives in the most efficient fashion. This would be achieved only by means of the teaching process. J. F. Bobbitt attributed the quality of the product to be created to the teaching process and emphasized the significance of active learning. Therefore, he supported the progressivist movement that was highly prominent in education during the period in which the aforementioned work was published. In this context, J. F. Bobbitt was against the memorization of the concepts during the teaching process. Putting an emphasis on the fact that the memorization of the verbal knowledge could not possibly resolve any problems encountered by the individuals in that new age, thus J. F. Bobbitt rejected the faculty psychology of the 19th century. According to Bobbitt, information was of no value unless it was functional in everyday life (Bobbitt, 1918; 1924). According to him, the inclusion of the history of Ancient Rome and

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

Ancient Greek civilizations, or Homer's Iliad within the scope of the objectives of social studies had no significance. Such subjects were completely obsolete, archaic, and they remained only in the dusty pages of history. The main objective of the social studies of the 20th century should be providing the students with practical skills in terms of industry, citizenship, and urban life. Therefore, J. F. Bobbitt stood up against the philosophy of education based on the classics, essentialism, and perennialism whereas he formed his own philosophy in parallel with progressivism as the dominant philosophy of education in that period (Cremin, 1964; Schiro, 1978; 2012).

Written in line with this perspective, *The Curriculum* became a milestone as the forerunner in the history of the curriculum field. As a reflection of a combination of Taylor's ideas on scientific management and productivity, the functionalist perspective proposed by Herbert Spencer, and the ideas proposed within the context of the progressivist philosophy of education of the period, *The Curriculum* was the first in its period and it also had a profound effect on the successive literature. Publishing works in parallel with this work as in the case of educationists such as W. W. Charters lecturing in the University of Chicago resulted in the publication of many textbooks titled "The Curriculum" within a short period of time. In other words, the most significant intellectual legacy of J. F. Bobbitt was his exclusive contribution to the field of curriculum to be accepted as a praxis science. In the later periods, J. F. Bobbitt participated in field studies as a productivity expert and published a number of articles on the curriculum. Furthermore, this new perspective proposed by J. F. Bobbitt on the nature of the curriculum has formed a basis for the curriculum development efforts today. The first section of the intellectual legacy of J. F. Bobbitt was the central role of the objectives in the process of curriculum design (Jackson, 1992; Kliebard, 1970; 1995; Ornstein & Hunkins, 1988). He was the first to emphasize that the objectives were the first and the most fundamental element of the curriculum and therefore, the objectives should be taken into account in the first place with an aim to provide for an effective teaching. The second section of the intellectual legacy of J. F. Bobbitt was his emphasis on both technical and scientific processes in the development of curriculum. Whereas the scientific method identifies the objectives of the curriculum, the technical aspect is used to match these objectives with their counterparts encountered during real life experiences. By using an allegory in which J. F. Bobbitt compared the curriculum to a railway construction, he emphasized the significance of the technical processes for the efficiency of the curriculum. Technical knowledge made it possible to determine the stage at which each individual objective would be made available for the student and how the experiences and assessments associated with these objectives were to be designed. The third section of the intellectual legacy of J. F. Bobbitt was his perspective on the fact that the curriculum should not be based on uniformity but it should be based on diversification in a variety of fields. J. F. Bobbitt was of the opinion that uniform curriculum was insufficient for the 20th century. He proposed that the curriculum should be exclusively designed for various aspects such as occupational, academic, and preparatory and that a multi-program structure should be adopted in schools. Therefore, the students would

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/15 Fall 2015

be able to follow various curricula in line with their own preferences and skills and receive education suitable to their interests. The final section of the intellectual legacy of J. F. Bobbitt was the idea that education could be used as a means of social control. Asserting that the society may be recreated through education, J. F. Bobbitt remarked that schools were efficient centers to rebuild the social life. Although ninety-seven years have passed since the introduction of J. F. Bobbitt's early opinions, formed between 1911 and 1918, on curriculum and a different perspective on the curriculum design, his opinions are still followed within the scope of the efforts in the curriculum development. J. F. Bobbitt's proposal for the analysis of the social life for the determination of the curriculum objectives was further developed by his student, Ralph W. Tyler, to incorporate the data obtained from the individual, the society, and the subject field.

Keywords: Curriculum development, John Franklin Bobbitt, Rationale-planning, Scientific management.

Giriş

Program çalışmalarının praxis olarak geçmişi oldukça eskiye dayanmasına karşın, bir praxis bilimi olması 20. yy'da gerçekleşmiştir (Goodlad, 1985). Gerçekten de uygulamaya dayalı bir alan olarak ele alındığında program çalışmalarının yüzyıllar öncesine kadar giden tarihi olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu çalışmaların belirli bir bilimsel perspektiften ele alınması ve bilimsel ilkelere göre yürütülmesi 20. yy'ın ilk kırk yıllık döneminde gerçekleşen bir dizi gelişme ile mümkün olmuştur. Bu gelişmeler sayesinde program çalışması felsefi spekülasyon alanı olmaktan çıkmış ve bilimsel ilkelere dayalı bir alan hâline gelmiştir. Bu aynı zamanda program alanında bugün de etkisini sürdüren program geliştirme düşüncesinin ortaya çıkmasına ve program çalışmalarında güçlü bir geleneğin doğmasına neden olmuştur. Bu geleneğin doğuşunda önemli olan sosyal faktörler içinde ABD'de özellikle 19. yy'ın ikinci yarısından itibaren gelişmeye başlayan sosyo-ekonomik değişimin büyük bir katkısı olduğu görülmektedir. ABD'de özellikle 1865 sonrası dönemde hızlanan sanayileşme ve kentleşme ve bunu takip eden iç ve dış göç gibi sosyal hareketler sosyo-ekonomik açıdan büyük bir dönüşümün gerçekleşmesini sağlamıştır. Artan sanayi üretimi, iç ve dış ticaret hacminin yükselmesi, göç olgusu, şehirleşme, makine sanayisinin gelişimi ve özellikle 20. yy'ın ilk yıllarında yönetim alanında ortaya çıkan yeni bakış açıları ve bu bakış açılarının üretimde sağladığı yüksek verimlilik gibi faktörler kültürel yapıyı etkilediği gibi eğitimi de etkilemiş, ABD'de gelişen sosyoekonomik ve sosyokültürel değişim sürecini hızlandırmıştır (Bensel, 2000; Blumin, 1976; Burton, 1981; Hounshell, 1984).

Tarihsel metodolojinin kullanıldığı bu çalışmanın amacı program geliştirme düşüncesinin doğuşunu J. F. Bobbitt'in 1911-1918 yılları arasında kaleme aldığı eserleri bağlamında incelemektir. J. F. Bobbitt program tarihi literatüründe program geliştirme düşüncesinin öncüsü olarak kabul edilmektedir. Hem çağdaşları hem de kendisinden sonra gelenler için önemli bir perspektif ortaya koyan Bobbitt'in görüşleri zaman içinde daha da geliştirilmiş ve günümüzde Davranışçı ve Sistem yaklaşımı olarak isimlendirilen program geliştirme yaklaşımlarının gelişmesine neden olmuştur. J. F. Bobbitt'in görüşleri sadece ABD'de değil 1950 sonrası dönemde ABD'de yüksek ihtisas eğitime giden Türk eğitim bilimcileri de derinden etkilemiş ve Türkiye'de program geliştirme düşüncesinin akademik bir alan olarak gelişimi bu düşüncelerin üzerinde yükselmiştir. J. F. Bobbitt'in program düşüncesinin gelişimi ise 1911-1918 yılları arasında olgunlaşmıştır. Bu nedenden dolayı bu çalışmanın temel problemi J. F. Bobbitt'in 1911-1918 arası yaptığı yayınları izleyerek onun düşünsel gelişimini belirlemek ve program geliştirme düşüncesinin nasıl olgunlaştığını anlamak olmaktadır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

Sanayileşme ve Yeni Bir Toplumun İnşası

Amerika Birleşik Devletleri için 19. yy oldukça önemli olaylara sahne olmuştur. Bu olaylar içinde yer alan İç Savaş ise Amerikan tarihini derinden etkilemiştir. ABD’de 1861-1865 arası dönemde gerçekleşen bu savaşta ülke kısmen tahrip olmuş ve iktisadi açıdan büyük bir yıkım yaşanmıştır (Foner, 2011; Goldlin&Lewis, 1975; Parish, 1975; Ransom, 1989). Savaşı takip eden yıllarda ABD’nin ekonomik görünümünde göze çarpan bir iyileşme zaman içinde kendini göstermeye başlamıştır. Özellikle 1870 sonrası dönemde batı eyaletlerine göçün başlaması, dış göç ile ülkeye gelen göçmen sayısındaki artış ve gelişmeye başlayan ağır sanayi ABD’nin yeni baştan inşasının başlangıcı olarak ele alınabilir. ABD’nin bu yeniden inşa sürecinde 1870-1900 arası dönemde ulaşım, demir-çelik gibi alanlarda yapılan yatırımların büyük bir rolü olduğu görülmektedir (Burton, 1981; Hounshell, 1984). Büyüyen şehirler, artan üretim ve değişen üretim araçları, iç ve dış göç gibi etkenler sayesinde ABD gün geçtikçe farklı bir görünüme kavuşmaya başlamıştır. Ziraata dayalı bir ekonomiden sanayiye dayalı bir ekonomiye geçiş beraberinde toplumsal sorunları getirirse de 1890’ların sonlarında ABD elektriğin, telgrafın ve telefonun kullanıldığı, petrol endüstrisinin kurulduğu önemli bir dünya devleti hâline gelmiştir. Öyle ki ABD’de 1900 yılında üretilen demir ve çelik miktarı ile İngiltere’yi geride bırakmıştır (Bensel, 2000; Blumin, 1976; Hogan, 1971; Misa, 1995; Temin, 1964). Hızlı gelişim süreci beraberinde bir kısım sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunların başında göçmenlerin Amerikan toplumuna uyumu ve yeni yetişen nesillerin ekonominin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde eğitilmesi idi. 19. yy’ın sonları ve 20. yy’ın başlarından itibaren hızlı bir gelişme gösteren ilerlemeci eğitim felsefesi bu sorunlara önemle eğilmiştir. Özellikle J. Dewey, W. H. Kilpatrick, Frank McMurry gibi eğitim düşünürlerinin okulu yaşamın kendisi hâline getirmeye çalışmaları, el işleri, proje çalışmaları ile öğretim, çocuk merkezli öğretim uygulamaları temelinde bu toplumsal sorunlara önerilen çözüm yolları olmuştur (Cremin, 1964; Tanner&Tanner, 1975). 20. yy’ın ilk on yılı içinde ABD’de sanayi hızla ilerlerken ve eğitim alanında ilerlemeci felsefe gelişimini sürdürürken 1911 yılında yayımlanan bir eser ülkenin gündemini işgal etmiştir. F. W. Taylor isminde bir mühendisin kaleme aldığı Bilimsel Yönetimin Temel İlkeleri başlıklı küçük bir kitap ABD’nin yalnızca sanayi üretiminde değil sosyal alanlardaki pek çok çalışmayı etkileyerek yeni bir dönemin kapılarını açmıştır. F. W. Taylor’un zaman ve iş etüdü adını verdiği sistem temelinde sanayi üretiminde üretim sürecinin basitleştirilmesini ve işin küçük parçalara bölünerek yapılmasına dayalıdır. F. W. Taylor uzun süren mühendislik kariyeri boyunca yapılan işlerin küçük parçalara bölünerek yapıldığında daha az zaman harcandığını bununla beraber aynı zaman sürecinde daha fazla iş ortaya konulduğunu tespit etmiş ve bunu sanayi üretiminde denemelerini yapmıştır. Aldığı sonuçlar inanılmaz derecede yüksek bir verim artışı gösterince bu üretim modelini Bilimsel Yönetim olarak isimlendirmiş ve eserini yayımlamıştır (Callahan, 1962; Haber, 1964). Bilimsel Yönetimin İlkeleri başlığı ile yayımlanan bu eser kısa bir zaman içinde eğitimcilerin dikkatini çekmiştir. Bu eğitimciler içinde Chicago Üniversitesinde eğitim yönetimi dersleri veren J. F. Bobbitt de bulunmaktadır (Kliebard, 1995; Seguel, 1966).

John Franklin Bobbitt ve Program Düşüncesinin Entelektüel Temelleri

1901 yılında Indiana Üniversitesinden mezuniyetinin ardından Filipinler’e hareket eden J. F. Bobbitt Manila’da Insular Normal School’da İngilizce öğretmenliğine başlamıştır. 1907 yılına kadar görev yaptığı Filipinler J. F. Bobbitt için ilk ciddi öğretmenlik deneyimidir denilebilir. Üniversiteye girmeden önce yaptığı kısa dönemli öğretmenlik çalışmaları sayılmazsa Filipinler profesyonel yaşamın başlangıcı olarak ele alınabilir. Buradaki görevi süresince program, okul yönetimi, aktif öğretmenlik gibi farklı alanlarda kendini geliştiren J. F. Bobbitt 1907 yılının ilkbaharının sonlarına doğru doktora eğitimi için ABD’ye geri dönmüştür (Longstreet, 1978). 1907

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

yılında Clark Üniversitesinde Psikoloji alanında doktora çalışmalarına başlayan J. F. Bobbitt için üniversitenin sunduğu ortam iki nedenden dolayı dikkat çekmiştir. Bu nedenlerin ilki psikolojinin yavaş yavaş ABD’de Alman geleneğinden bağımsız bir alan hâline gelmesi, ikinci önemli neden ise ABD’de psikolojinin kurumsallaşmasına önemli katkılar sunan G. StanleyHall’ünClark Üniversitesinde olmasıdır. Gerçekten de ABD’de psikolojinin gelişimine teorik, kurumsal ve pratik boyutlarda katkı sunan ve kendisinden sonra gelen bir kuşağı derinden etkileyen bir bilim adamı olarak G. StanleyHall, J. F. Bobbitt için bir şans olmuştur. J. F. Bobbitt için Filipinler’deki öğretmenlik deneyimi eğitimin farklı boyutlarını görmesine yardımcı olurken, Clark Üniversitesindeki doktora çalışması eğitimin verimli, çocuğun ihtiyaç ve doğasına odaklı ve aynı zamanda gözlenebilir ve ölçülebilir davranışlara odaklanması gerektiği fikrini vermiştir.

1909 yılı J. F. Bobbitt için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Chicago Üniversitesinde eğitim yönetimi alanında akademik kadroya giren J. F. Bobbitt için yeni bir dönem başlamıştır. 1910-1911 eğitim öğretim yılında mezun öğrenciler için eğitim yönetimi bölümünde dört ders veren Bobbitt’in verdiği derslerden biri de yönetsel bakış açısından eğitim programıydı. Dersin içeriğine bakıldığında eğitim bürokrasisinde görev alan üst düzey yöneticilerin okul yönetiminin önemli bir unsuru olan programa ilişkin bir bakış açısı kazanmaları dersin temel hedefi olarak alınmıştır. Bununla birlikte Bobbitt için önemli olan odak noktası eğitimsel verimlilik konusudur. Nitekim bu dönemde yayımladığı makaleler bir ölçüde program düşüncesinin ilk ürünleri olarak görülebilir. Özellikle eğitimin etkili ve verimli olması düşüncesi kendisini bu dönem çalışmalarında sıklıkla göstermektedir. 1911 yılında yazdığı *The Efficiency of the Consolidated Rural School* (Birleştirilmiş Kırsal Okulların Verimliliği) başlıklı makalesi ABD’de 20. yy’ın başlarında oldukça yaygın olan birleştirilmiş sınıflı okulların verimlilik durumunu incelemektedir. Dönemin verimlilik anlayışı çerçevesinde problemi inceleyen Bobbitt’e göre birleştirilmiş sınıflı kırsal bölge okullarının verimlilik açısından oldukça zayıf olduğu ve bu okullarda istenilen verimlilik artışının ancak okullarda görevlendirilecek öğretmen sayısının artışı ile mümkün olacağını belirtmektedir. Yine 1911 yılında yayımladığı bir diğer makalesinde bu sefer şehir okullarının etkili ve verimli kullanımı konusuna eğilmiştir. *A City School as a Community Art and Musical Center* (Toplum Müzik ve Sanat Merkezi Olarak Şehir Okulu) başlıklı bu çalışmada Bobbitt insanın en temel ihtiyaçlarından olan boş vakitleri değerlendirme faaliyetlerini mercek altına almıştır. Gün geçtikçe büyüyüp karmaşık bir hâle gelen şehir yaşantısının stresinden insanların kurtulması için boş vakitlerinin iyi değerlendirilmesinin gerektiğini ifade eder ve büyük şehirlerde okulların mesai saatleri dışında insanların eğlenip vakit geçirebilecekleri mekânlar olarak kullanılmasının öneminden bahseder. Bobbitt’in bu çalışmasında ileriki yıllarda yayımlayacağı *The Curriculum* isimli eserinde de kullanacağı bazı kavramları bulmak mümkündür. Mesela Bobbitt bu makalesinde kullandığı insanın faaliyet alanları kavramını daha sonraki yıllarda daha geniş bir perspektiften inceleyecektir. 1912 yılında kaleme aldığı *The Elimination of Waste in Education* (Eğitimde İsrafin Engellenmesi) başlıklı makale de yine aynı verimlilik bakış açısını göstermektedir. Indiana eyaletine bağlı bir yerleşim birimi olan ve 1906 yılında kurulan Gary kısa zamanda demir ve çelik sanayinin merkezi hâline gelmiştir. Yerleşimcilerin büyük bir kısmının göçmen işçilerin oluşturduğu bu şehirde okulların yetersizliği ve nüfusun fazlalığı yeni tedbirlerin alınmasını zorunlu kılmıştır. Bilimsel yönetimin ilkeleri doğrultusunda önerisini hazırlayan Bobbitt şehirdeki tüm okulların mesai sisteminin değiştirilmesini, okulların Cumartesi ve Pazar günleri de hizmet vermesini önermiştir. Yaptığı önerilerin tamamında bilimsel yönetimin ilkelerini sıralaması da onun bu hareketi benimsediğinin açık bir göstergesidir. İleri sürdüğü dört ilke aynı zamanda bilimsel yönetimin de dört temel prensibidir.

Bilimsel yönetimin birinci ilkesi bütün tesisleri mümkün olduğu nispette en yüksek düzeyde kullanmaktır. Bilimsel yönetimin ikinci ilkesi ise çalışanların sayısını en düşük düzeye düşürmek fakat iş verimliliğini en üst düzeye çıkarmaktır. Etkili bir yönetimin

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

üçüncü ilkesi israfi engellemektir. Genel bilimsel yönetimin dördüncü ilkesi ise ham maddeleri en iyi bir şekilde uyum sağlayacak bitmiş ürünlere döndürmektir (Bobbitt, 1912, 260-269).

1913 yılında ilkokul programlarında okuma çalışmaları ile ilgili bir çalışmayı A. C. Boyce ve N. L. Perkins ise birlikte yayımlar. *Literature in the Elementary Curriculum* (İlkokul Programında Edebiyat) başlıklı bu çalışmada ilkokul sınıflarında okunması gereken edebiyat eserlerinin bir listesi verilmiş ve öğretmenlerin bu eserler içinde seçim yapabilecekleri belirtilmiştir. Çalışma her ne kadar program ile ilgili olsa da tam anlamı ile bir program düşüncesinden bahsedilemez. J. F. Bobbitt 1913 yılında Ulusal Eğitim Araştırmaları Derneği tarafından yayımlanan On İkinci Yılığın editörlüğünü üstlenir. Şehir okullarında denetim başlığı altında yayımlanan yıllıkta Bobbitt, *Some General Principles of Management Applied to the Problems of City School Systems* (Şehir Okul Sistemlerinin Problemlerine Uygulanacak Bazı Genel Yönetim İlkeleri) başlıklı oldukça uzun bir yazı yayımlar. Taylorcu bilimsel yönetimin temel ilkelerinin belirgin bir şekilde görüldüğü bu çalışmada Bobbitt şehir okullarında yaşanan denetim sorunlarının genel bir analizini yapar. Bilimsel yönetimin ilkelerinin maddi üretim alanında gerçekleştirdiği başarıyı örnek gösterir ve bu ilkelerin eğitim ve denetim alanındaki sorunların çözümünde kullanılması gerektiğini belirtir. J. F. Bobbitt bu çalışmasında örgütlerin etkili bir şekilde çalışmasının temel şartının etkili bir denetim mekanizmasına bağlı olduğunu, denetim ile ilgilenen görevlilerin temel amacının ise örgütün ulaşması gereken sonuçları açık ve net bir şekilde belirlenmesi olduğunu vurgular.

Herhangi bir organizasyonda, yönetici ve denetleyici personelin temel görevi organizasyonun gerçekleştirmeye çalıştığı sonuçları açık bir biçimde tanımlamalarıdır. Bu üst düzey personel sürekli olarak istedik sonuçlara ulaşmak için işçilerle koordinasyon hâlinde olmalıdır. En iyi çalışma metotlarını bulmak ve bu metotların kullanımı sağlamak onların temel görevidir. Bu denetmenler işçiler için gerekli nitelikleri tespit etmeli ve her bir işçinin standart niteliklere ulaşmasını takip etmelidirler. Eğer bu gerçekleşmezse bu işçinin organizasyonla bağlantısı kesilir. Bu durum doğrudan veya dolaylı olarak hizmet öncesi işçilere verilen temel eğitim ve hizmet içinde verilen eğitimin niteliğinin yüksek olmasını gerektirir. Yöneticiler ve denetmenler işlerin yapılabilmesi için çalışanlara ayrıntılı talimatlar sunarak belirlenen standartlara ulaşmayı, metotları ve materyalleri kullanmayı temin etmek zorundadırlar. Onlar çalışanlarına gerekli materyalleri ve uygulamaları sağlamalıdır. Çalışanların istenilen çabayı ortaya koyabilmeleri için gerekli olan teşvik edici unsurları planlayıp hazırlamalıdır. Organizasyonun doğası veya amacı ne olursa olsun eğer etkili bir kurumsal yapı isteniyorsa, bu yukarıda sayılanlar her zaman yönetim ve denetimin temel görevleridir (Bobbitt, 1913, 7-8).

J. F. Bobbitt'in entelektüel kariyeri incelendiğinde özellikle 1911 sonrası dönemde verimlilik konusu üzerinde oldukça yoğunlaştığı görülmektedir. 1914 yılında yazdığı *The School Survey: Finding Standards of Current Practice with which to Measure One's Own Schools* (Okul Anketleri: Kişilerin Kendi Okullarının Ölçümü ile Güncel Uygulamaların Standartlarını Bulmak) adlı makalede öğretmenlerin kalitesi ve ödenen ücretler arasındaki ilişkiyi tartışan Bobbitt istatistiksel veriler doğrultusunda öğretmen istihdamında dikkate alınması gereken boyutları tartışmıştır. Verimlilik bakış açısının net bir şekilde görüldüğü bu çalışmada kullanılan istatistiksel teknikler ve grafikler de dikkat çekmektedir. J. F. Bobbitt 1914 yılında Chicago Üniversitesi Eğitim Bölümünün yönettiği bir araştırma çalışmasında da aktif rol alır. Indiana eyaleti sınırları içinde bulunan South Bend şehrinin okullarında yapılan bir anket çalışmasında Chicago Üniversitesinden Charles H. Judd ile birlikte görev alan Bobbitt'in bu çalışmasını South Bend News Times gazetesinin 8 Mayıs 1914 tarihli nüshasından izlemek mümkündür. Gazetede habere göre Dr. Judd ve Dr. Bobbitt South Bend okul sistemi üzerine yapılacak bir anket ve test çalışması için şehre

gelmiş ve şehrin eğitim sorumlusu ile birlikte okulları denetlemişlerdir. Aynı gün öğleden sonra okul müdürlerine şehrin lisesinin toplantı salonunda bir konferans verilmiştir. Cumartesi günü programda yer alan etkinlik ise öğretmenlerle yapılacak toplantıdır. Haber incelendiğinde daha önce de bazı testlerin yapıldığı ve bu sefer ki testin daha başarılı olacağı da belirtilmektedir (South Bend News, 1914, 12). Görüldüğü gibi J. F. Bobbitt sadece masa başında teori geliştirmemiş aynı zamanda saha çalışmalarında da aktif şekilde rol almıştır. Yine böyle bir saha çalışmasını Teksas eyaletinin San Antonio şehrinde gerçekleştirmiştir. 1915 yılında basılan rapor incelendiğinde raporun bazı bölümlerindeki ifadeler 1918 yılında yazılacak *The Curriculum*'un habercisi gibidir. J. F. Bobbitt raporda eğitimin temel amaçlarını şu şekilde vermektedir.

(1) Çocukların ve gençlerin yaşamları boyunca icra edecekleri mesleklerde etkili bir performans göstermelerini sağlamak. (2) Demokratik ortamda yaşayan bir yurttaş olarak dikkate alınması gereken sosyal, ekonomik ve sanayi ile ilgili problemlere ilişkin geniş ve sağlam bir bakış açısı kazandırmak (3) Yaşam boyu sağlık ve fiziksel canlılığı sağlamak için güçlü bir bilgi birikimi ve alışkanlıklar yerleştirmek (4) Sağlıklı ve sosyal açıdan arzulanabilir boş zaman faaliyetlerine ilişkin alışkanlıklar geliştirmek (5) Bireylerin toplumsal iletişimde başarılı olmaları için gereken lisan / lisanlara ilişkin etkili bir yetiştirme sürecinin sağlanması (6) Bireylerin çocuk bakımı ve eğitimine ilişkin faaliyetler alanında diğer bir ifade ile ebeveynlik işlevleri açısından yetiştirmek (7) Bireyleri dinî etkinlikler için yetiştirmek (Bobbitt, 1915, 9).

İlk baskısı Kasım 1915'te ve ikinci baskısı 1916 yılının Mart ayında yapılan *What the Schools Teach and Might Teach* (Okullar Ne Öğretir ve Ne Öğretmelidir) başlıklı çalışma yayımlanır. Cleveland Eğitim Araştırmalarının bir parçası olan bu çalışmanın temel problemi Cleveland ilkokullarının eğitim programıdır. Eğitim programının incelenmesi ve verimliliğinin belirlenmesi J. F. Bobbitt'e verilmiştir. J. F. Bobbitt bu araştırmadaki bakış açısının temelinde yetişkin yaşamı ve karmaşık sosyal ilişkiler yer almaktadır.

Toplum yaşamının oldukça basit bir şekilde olduğu ilk çağlarda bireylerin eğitimi de oldukça basit ve pratikti. Herhangi bir sistematik öğretim süreci olmaksızın bireyden beklenen toplum yaşamına iştirak etmesiydi. O günden günümüze gelindiğinde sosyal dünyanın oldukça karmaşık bir hâl aldığı görülmektedir. Yetişkinler o kadar karmaşık etkinlik türleri geliştirdiler ki gençlerin bu faaliyet alanlarında sistematik bir öğretim görmeden başarılı olması mümkün değildir (Bobbitt, 1915, 16).

J. F. Bobbitt, bu kapsamlı araştırma çalışmasını takiben 1916 ve 1917 yıllarında iki büyük araştırmaya daha katılır. Bu araştırmaların birincisi Colorado eyaletinin Denver şehrindeki okullarda gerçekleştirilir. Chicago Üniversitesinden arkadaşı Charles H. Judd ile birlikte araştırmanın ilk iki kısmının yürütülmesi ile meşgul olur. Araştırmanın birinci kısmı Denver okullarının genel organizasyon yapısı ve yönetimi ile ilgilidir. Araştırmanın ikinci kısmı ise okullar ve öğrenme süreci üzerine odaklanmıştır (Bobbitt, 1916). J. F. Bobbitt'in katıldığı ikinci önemli araştırma çalışması da St. Louis şehrinde yapılmıştır. Charles H. Judd'un yöneticiliğini yaptığı bu araştırmada J. F. Bobbitt yalnızca program üzerine odaklanmış ve araştırmanın programa ilişkin kısmını kaleme almıştır (Bobbitt, 1917). San Antonio, Denver ve St. Louis'de icra edilen bu araştırma faaliyetleri eğitim yönetimi alanında çalışan bir akademisyen olarak Bobbitt'in dikkatini programın teknik boyutlarına kaydırmasına neden olmuştur. Öğretim süreçlerini ve öğretmenlerin öğretimdeki rollerine değinen bu raporlardan hareketle programın öğretim sürecinde merkezî bir rol oynadığına ilişkin bir düşüncenin J. F. Bobbitt'te oluşmaya başladığı görülmektedir. Nitekim

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

TheElementary School Teacher dergisinde Kasım 1917’de yayımladığı *Summary of the Literature in Scientific Method in theField of Curriculum Making* (Program Hazırlama Alanında Bilimsel Metoda İlişkin Literatürün Bir Özeti) başlıklı makale belki de *TheCurriculum* için bir ön söz olarak görülebilir. J. F. Bobbitt bu makalesinde program geliştirme için bugün bir temel olan hedeflerin kaynağını göstermekte ve sağlam hazırlanmış bir programın bir okul sisteminin temeli olduğunu vurgulamaktadır.

İyi gelişmiş okul sistemlerinde icra edilen farklı iş tiplerine uygun bilimsel metotlara ilişkin tekniklerin geliştirilmesine yönelik girişimler günümüzde yapılıyor. Uzun yıllardan beri eğitim laboratuvarlarımızda farklı öğretim tekniklerinin eğitimsel verimliliği test ediliyor. Eğitimde ölçme büromuz ise sınıflardan elde edilen sonuçların anlamlılığını ve doğasını bilimsel olarak belirlemeye çalışıyor. Bilimsel metotlar ayrıca maliyet muhasebesi, bütçe oluşturma, çocuk bakımı, değerlendirme ve ödüller gibi konularda kullanılıyor. Bununla beraber eğitime ilişkin bir çalışmada en eski ve en temel nokta eğitim programıdır. Eğitim programı sistem içinde devam edegelen her şey için gerçek bir başlangıç noktası olmak zorundadır. Eğer bir eğitim programı bilimsel bir şekilde belirlenmezse önceden belirlenen işlerde kullanılması gereken süreçlere bilimsel metodun uygulanmasına yönelik teşebbüslerin anlamlılığı olmayacaktır. Bu nedenden dolayı eğitim programı eğitimin en üst düzeydeki amaçları ile ilgilidir ve mesleğimiz bu üst düzeydeki amaçlara ilişkin bir ortak bakış açısını şimdiye kadar oluşturamamıştır. Fakat tek bir noktada emin olduğumuz kesin: Eğitim programı sürekli olarak yeniliklere ve değişime açık bir dünyanın içinde gerçekleşen ve çok farklı sosyal etkileşimler içinde yaşayan kadın ve erkeklerin güncel ihtiyaçlarıyla ilişkili olmalıdır ve eğitim programı, yeni yetişen nesilleri bu çok farklı ilişkilerin yaşandığı, değişimin sürekli olduğu dünyada icra edilmesi gereken faaliyetleri etkili bir şekilde yapabilmelerine imkân sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. İşte bu nedenden dolayı, eğitim programı ne sınıf içindeki etkinliklerle ne de okul sistemi içindeki süreçlerle belirlenemez. Eğitim programı ancak ve ancak kadın ve erkeklerin bitmek tükenmek bilmeyen bir karmaşa içinde olan aktif ilişkileri içerisindeki ihtiyaçları bağlamında belirlenebilir. Eğitimciler sınıfın dışına çıkmalıdır, aslında okul sisteminin de olduğu coğrafi bölgeden de dışarı çıkarak derslerin içermesi gereken unsurları keşfetmelidir. Eğitim programına tatbik edilecek bilimsel metot sınıf araştırmaları, bilimsel laboratuvar çalışmaları veya sınıf kayıtlarının incelenmesi gibi basit bir şekilde icra edilemez. Kullanılması gereken teknik insanların farklı alanlardaki ihtiyaçlarını belirleyebilecek bir teknik olmalıdır (Bobbitt, 1917, 219).

J. F. Bobbitt’in 1917 yılında yaptığı bu tespitler program geliştirme alanında bugün de geçerliliğini koruyan tespitler olarak dikkat çekmektedir. J. F. Bobbitt’in bu tespitleri yapmasında etkili olan süreç eğitim ve verimlilik konusunda yapmış olduğu San Antonio, Denver ve St. Louis okullarında uygulanan saha çalışmalarıdır. J. F. Bobbitt’in bu saha çalışmalarında yaptığı gözlemler onun her ne kadar eğitim yönetimi alanında çalışsa da eğitim programının doğrudan doğruya okulun verimliliğini etkileyen bir değişken olduğu tespitine götürmüştür. Okulların verimliliğinde temel rol oynayan değişken, eğitim programının hedefleridir. Bu hedeflerin belirlenmesinde bugüne kadar uygulanan yaklaşımların yetersizliğini vurgulayan Bobbitt’e göre sınıflarda yapılan öğretim veya okul kayıtlarının incelenmesinin bir sonuç vermeyeceği, bu hedeflerin kaynağının doğrudan doğruya sosyal ilişkilerin egemen olduğu toplumsal yapının incelenmesiyle mümkün olabileceği tespitini yapmıştır. Bu bakış açısı daha önce ABD’de Onlu Komite ve Onbeşli Komite çalışmalarında ortaya konulan program oluşturma anlayışına da bir tepkidir. Bu komitelerde görev alan ABD’nin seçkin üniversitelerinden gelen akademisyenlerin görüşlerine göre şekillenen ilk ve ortaöğretim programları Bobbitt’in ileri sürdüğü perspektiften bakılınca yetersiz olduğu gibi bilimsel de değildir. J. F. Bobbitt’in saha çalışmalarından edindiği izlenim ve kazandığı deneyim sonucu cevap aradığı soru şu şekilde ortaya çıkmıştı: Yetişkinlerin dünyasına katılacak bir çocuğun hangi hedefler doğrultusunda yetiştirilmesi gerekir? Bu hedeflerin temel kaynağı nedir? Bu iki sorunun cevabı onun başyapıtı olan *TheCurriculum*’da ifade edilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

The Curriculum: Akademik Bir Alanın Öncüsü

Program tarihi ile ilgili literatürde program alanının ilk ders kitabı olarak görülen *The Curriculum* çalışma Bobbitt'in 1910-1911 öğretim yılında verdiği yüksek ihtisas dersleri, saha çalışmaları ve araştırmalarının bulgularının sistematik şekilde bir araya getirilmiş hâlidir. Bobbitt daha eserin ön sözünde önceki araştırma çalışmalarında ve makalelerinde vurguladığı temel problem alanı olan karmaşık dünya ve sosyal ilişkiler noktasına dikkat çeker.

20. yy'ın başlangıcından bugüne bizim toplumsal düzenimizin gelişimi hiç olmadığı kadar hızlı ve büyük olmuştur. Basit koşullar daha karmaşık bir hâle gelmiştir. Küçük işletmeler daha büyük kurumlar hâline gelmiştir. Artan uzmanlaşma düzeyi insanların birbirlerine olan bağımlılığını artırmış ve sonuç olarak insanları gösterdikleri çabanın koordinasyon içinde olması gerektiğini ortaya koymuştur. Demokrasi hem ülke çapında hem de dünya genelinde yükselmektedir. Bütün sosyal sınıflar ortaya çıkan fırsatlara talip olmaktadır. İnsanlık ve medeniyet tarihin hiçbir döneminde bu kadar hızlı bir şekilde bir değişime tanıklık etmemiştir (Bobbitt, 1918, 3).

J. F. Bobbitt için bir eğitim programında en önemli eleman programın nasıl bir ürün ortaya koyacağına ilişkin bakış açısıdır. Diğer bir ifade ile program, üretilecek ürünün niteliklerini tam olarak tanımlamalıdır. Bu tanımlama süreci ise bilimsel metotlara uygun olmalıdır. Bilimsel yönetim ilkelerinin esası olan verimliliğin gerçekleşmesi büyük oranda buna bağlıdır. Dolayısıyla program hazırlama işine girişenler ilk önce sosyal dünyayı ve insan faaliyetlerini sosyolojik, psikolojik, ekonomik yönden tahlil etmeli, hangi beceri alanlarının toplumun gelişmesinde, demokrasinin ilerlemesinde etkili olduğunu tespit etmeli ve bu tespitler doğrultusunda programın hedefleri tayin edilmedir. Bu program geliştirmede bilimsel yaklaşımın esasını oluşturmaktadır. Bununla birlikte bir de programın teknik boyutları bulunmaktadır. Hedefler belirlendikten sonra yapılması gereken, bu hedeflerin en etkili bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktır. Bu da ancak öğretimle olabilir. J. F. Bobbitt üretilecek ürünün nitelikli olmasını öğretim sürecine bağlar ve aktif öğrenmenin önemine dikkat çeker. Eserin yayımlandığı dönemde oldukça güçlü olan progressivist eğitim hareketini bu yönden desteklemiştir.

J. F. Bobbitt o güne dek ABD'de egemen olan ve neredeyse tüm program çalışmalarında (Yale Raporu, Onlu Komite, On Beşli Komite) kendini gösteren programın içeriğinin belirlenmesinde kişisel, felsefi bakış açılarının baskın bir rol oynamasını eleştirmektedir. İlk olarak bir programda önemli olan temel nokta süreç sonunda bireylerin sahip olması gereken niteliklerdir. Bu nitelikler ayrı bir konu, okutulması gereken dersler ayrı bir konudur. Bu yukarıda sayılan raporlar incelendiğinde neredeyse bütünüyle ilk ve ortaokulda okutulması gereken derslere odaklanıldığı görülmektedir. Bu derslerin belirlenmesinde ise kullanılan tek araç komite üyelerinin felsefi bakış açısıdır (Angus&Mirel, 1999; Bohan, 2003; Krug, 1972; Kliebard, 1995). J. F. Bobbitt bu bağlamda öğretim sürecinde olguların ezberlenmesine kaşır. Sözel bilginin ezberlenmesinin bireylerin bu yeni çağda karşılaştıkları sorunları çözemeyeceğini vurgulayarak 19. yy'ın fakülte psikolojisini reddeder. Bobbitt'e göre pratik hayatta işlevsel olmayan bir bilginin hiçbir değeri yoktur (Bobbitt, 1918; 1924). Sosyal bilgiler dersinin hedefleri içinde Roma tarihi, Eski Yunan medeniyeti, İlyada ve Homer'in destanlarının yer almasının hiçbir önemi bulunmamaktadır. Bunlar bütünü ile ölü, eski ve tarihin tozları arasında kalmış konulardır. 20. yy'ın sosyal bilgiler dersinin temel hedefi sanayi, yurttaşlık ve şehir hayatına ilişkin becerilerle öğrencileri donatmak olmalıdır. J. F. Bobbitt böylece klasiklere dayalı, essentialist ve prennialist eğitim felsefelerine karşı dururken

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

kendi felsefesini dönemin baskın eğitim felsefesi olan progressivizm paralelinde şekillendirmiştir (Cremin, 1964; Schiro, 1978; 2012).

J. F. Bobbitt toplumsal yapıyı Herbert Spencer'in perspektifinden ele alarak anlamaya çalışır. Spencer'in İşlevselciliği paralelinde toplumsal yapının bir makinenin parçaları gibi uyumlu hareket etmesini gerekli görür. Sosyalleşmenin temelinde ise toplumsal rollerin yerine getirilmesi ve her bireyin toplumun ihtiyaçları doğrultusunda gerekli davranışları icra etmesi yatar. Her birey kendisini toplumun uyumlu ve etkili bir parçası olarak görmeli ve bu perspektiften üzerine düşen sosyal rolleri aktif bir şekilde icra etmelidir (Francis, 2007; Hawkins, 1997; Perrin, 1976). Bu sosyal rollerin ve yetişkin yaşamının temellerinin öğrenileceği yer ise okuldur. Gün geçtikçe karmaşık bir yapıya bürünen toplumsal hayat içinde bu becerilerin öğrenilmesi mümkün değildir. Bunun için sistematik bir eğitim şarttır. Okul bu bağlamda kritik bir rol üstlenmektedir. J. F. Bobbitt bu nedenden dolayı çocukluk yaşamı ile ilgilenmez. Ona göre çocukluk yetişkin yaşamındaki rollere bir hazırlık aşamasıdır. Bu dönemde çocuğun temel görevi ileriki yaşamında ihtiyaç duyduğu bilgi ve beceriyi edinmek olmalıdır.

Temel teori oldukça basittir. İnsan yaşamı farklılıklarına rağmen belirli etkinliklerin icrasından oluşmaktadır. Yaşam için bireyleri hazırlayan bir eğitim sürecinin bu becerileri kesin ve yeterli bir şekilde kazandırması gereklidir. Bununla beraber bu beceriler herhangi bir sosyal sınıf için çok sayıda ve çok farklı bir şekilde ortaya çıkabilir, bu nedenden dolayı bu beceriler keşfedilmelidir. Bunun için bu becerilerin ortaya çıktığı toplumsal ilişkilerin yaşandığı sosyal dünyaya gidilmesi gereklidir. Böylece yetenekler, tutumlar, alışkanlıklar, toplumun takdir ettiği durumlar ve insanın ihtiyaç duyacağı bilgi türleri tespit edilebilir. Bunlar programın hedefleridir. Bu hedefler çok sayıda, kesin ve spesifik olmalıdır. Eğitim programı böylelikle çocukların ve gençlerin bu hedeflere ulaşmalarını sağlayacak yaşantılar dizisidir (Bobbitt, 1918, 42).

J. F. Bobbitt'in Entelektüel Mirası ve Takipçileri

J. F. Bobbitt tarafından kaleme alınan *The Curriculum* dönemin eğitim bilimcileri tarafından büyük bir ilgiyle karşılanmış ve öğretmen eğitiminde kullanılmaya başlamıştır. Diğer taraftan Chicago Üniversitesinde çalışan W. W. Charters gibi eğitim bilimcilerin bu eser paralelinde eserler vermesi kısa bir süre zarfında program başlıklı pek çok ders kitabının yayımlanmasına yol açmıştır. Diğer bir ifade ile J. F. Bobbitt'in en önemli entelektüel mirası program alanının bir praksis bilimi hâline gelmesine sağladığı eşsiz katkıdır. J. F. Bobbitt daha sonraki dönemler de verimlilik uzmanı olarak saha çalışmalarına katılmış ve merkezinde program olan makaleler yayımlamıştır. Bununla beraber J. F. Bobbitt'in programın doğasına ilişkin önerdiği yeni perspektif günümüzde program geliştirme çalışmalarının temelini oluşturmaktadır. J. F. Bobbitt'in entelektüel mirasının ilk parçası program tasarım sürecinde hedeflerin merkezî rolünü belirtmesidir (Jackson, 1992; Kliebard, 1970; 1995; Ornstein&Hunkins, 1988). Programın ilk ve en temel unsurunun hedefler olduğu ve etkili bir öğretimde hedeflerin en başta dikkate alınması gereken elemanlar olduğunu ilk kez o vurgulamıştır. Onun bu görüşü kısa zamanda yankı bulmuş ve Amerikan Ulusal Eğitim Derneği tarafından hazırlanan *Cardinal Principles of Secondary Education* (Ortaöğretimin Temel İlkeleri) başlıklı raporda uygulanmıştır (NEA, 1918). Bu bağlamda J. F. Bobbitt içerik odaklı bir eğitim sürecine karşı çıkmış ve önemli olanın bireylerin göstermesi gereken beceriler ve bu becerileri betimleyen hedefler olduğunu vurgulamıştır. Buradan hareketle 20. yy'm başlarına kadar etkili olan içerik merkezli, kitap odaklı eğitim anlayışı yerine beceriye odaklı, gözlenebilir davranışları dikkate alan ve bireyin öğrenme sürecindeki performansına odaklanan bir eğitim anlayışını savunmuştur. Böylece şimdiki çocukların gelecekteki yetişkinlik görevlerine tam olarak hazırlanabileceklerini ileri süren J. F. Bobbitt bunun

aksi bir yaklaşımın insanların zihninde biriken işe yaramaz, hayatta bir karşılığı olmayan bilgi yığınlarını getireceği konusuna dikkat çekmektedir. J. F. Bobbitt'in, hedeflerin tespitinde toplumsal yaşamı bir kaynak olarak kabul etmesi de oldukça önemlidir. "Eğitimin hedefleri için temel kaynak toplumsal yaşamdır." diyen J. F. Bobbitt, toplumsal yaşamın incelenmesi için bilimsel metodu önerir. Bilimsel metodun temelinde toplumsal yaşantının kapsamlı bir şekilde analizinin yapılabilmesi için hazırlanmış anketler ve görüşme formları bulunur. Bu anketlerden ve görüşme formlarından elde edilen verilerin istatistiksel analizi ile toplumsal yaşamın temellerinin kavranabileceğini ileri sürer.

J. F. Bobbitt'in entelektüel mirasının ikinci parçası ise programı oluşturmada hem teknik hem de bilimsel süreçlere dikkat çekmesidir. Bilimsel metod programın hedeflerini tespit ederken teknik boyut bu hedeflerin yaşantılarla eşleştirilmesinde kullanılmaktadır. Programı bir demiryolu inşaatına benzeten J. F. Bobbitt için teknik süreçler programın etkililiği için önemlidir. Her bir hedefin hangi aşamada öğrenciye kazandırılacağı ve bu hedefle ilgili yaşantıların ve değerlendirmelerin nasıl tasarlanacağı teknik bilgi ile mümkün olmaktadır. J. F. Bobbitt'in entelektüel mirasının üçüncü parçası ise eğitim programının tek tip değil farklı alanlarda çeşitlendirilmesine ilişkin bakış açısıdır. J. F. Bobbitt'e göre tek tip bir eğitim programı 20. yy için yetersizdir. Eğitim programları mesleki, akademik, hazırlık gibi farklı alanlarda hazırlanmalı ve okullarda çok programlı bir yapı egemen olmalıdır. Öğrenciler böylece kendi istek ve yetenekleri doğrultusunda farklı programları izleyebilecek ve kendi ilgilerine uygun bir şekilde eğitim alabileceklerdir. J. F. Bobbitt'in entelektüel mirasının son parçası ise eğitimin bir sosyal kontrol aracı olarak kullanılabilmesi düşüncesidir. Eğitim aracılığı ile toplumların yeniden yaratılabileceğini ileri süren J. F. Bobbitt bu görüşü ile okulların toplumsal yaşamı yeniden inşa edebilecek etkili bir odak noktası olduğunu belirtmektedir. J. F. Bobbitt'in 1911-1918 yılları arasında şekillenen bu ilk dönem program görüşü ve program tasarısına yönelik getirdiği farklı bakış açısı üzerinden doksana yedi yıl geçmesine rağmen program geliştirme çalışmalarında takip edilmektedir. Programın hedeflerinin tespitinde toplumsal yaşamın analizini öneren J. F. Bobbitt'in bu görüşü öğrencisi Ralph W. Tyler tarafından bir adım daha ileriye götürülmüş ve birey, toplum ve konu alanından elde edilen verilerin de işe koşulmasının gereği vurgulanmıştır. J. F. Bobbitt'in programın hedeflerini oluşturmada iş analizinden faydalanması ve hedeflerle yaşantıların etkileşim içinde olması ise bugün dahi geçerliliğini koruyan bir bakış açısıdır. Öğretim tasarımına yönelik ilkeler bağlamında ele alındığında da yine J. F. Bobbitt'in düşünceleri temel oluşturmaktadır. J. F. Bobbitt tarafından ileri sürülen program anlayışı program alanı içinde program geliştirmenin bir alt alan olarak gelişmesini hızlandırmıştır. Diğer taraftan davranışçı, sistem ve yönetimsel program geliştirme anlayışlarının gelişmesine de katkı sağlamıştır. Ralph W. Tyler, Hilda Taba, David Pratt, Jon W. Wiles, Joseph C. Bondi, George J. Posner, Peter F. Oliva gibi program geliştirme alanında etkili olan yazarların bakış açılarını etkilemiştir. Bu durum sadece ABD ile sınırlı değildir. J. F. Bobbitt'in ileri sürdüğü düşünceler Ralph W. Tyler aracılığı ile ABD'de ihtisas eğitimi alan Türk eğitim bilimcileri de etkilemiştir. Bugün Türkiye'de program geliştirme alanında yazılan kitaplar ve yapılan çalışmaların temelinde J. F. Bobbitt'in 1911-1918 arası dönemde ileri sürdüğü düşünceler yatmaktadır. Bu bağlamda ele alındığında J. F. Bobbitt'in program ile ilgili perspektifinin çözümlenmesi Türkiye'de program alanının tarihsel boyutlarının anlaşılmasına da önemli katkılar sunacaktır.

KAYNAKÇA

Angus, D. L., & Mirel, J. (1999). *The failed promise of the American high school, 1890-1995*. New York: Teachers College Press.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 15 Fall 2015

- Bensel, R. F. (2000). *The political economy of American industrialization, 1877-1900*. New York: Cambridge University Press.
- Blumin, S. M. (1976). *The urban threshold: Growth and change in a nineteenth century American community*. Chicago: University of Chicago Press.
- Bobbitt, J. F. (1911). A city school as a community art and musical center. *The Elementary School Teacher*, 12(3). 119-126.
- Bobbitt, J. F. (1911). The efficiency of the consolidated rural school. *The Elementary School Teacher*, 12(4). 169-175.
- Bobbitt, J. F. (1912). The elimination of waste in education. *The Elementary School Teacher*, 12(6). 259-271.
- Bobbitt, J. F. (1913). Some general principles of management applied to the problems of city-school systems: The supervision of city schools. *Twelfth yearbook of the national society for the study of education*, (pp. 7-96) Part I, Bloomington, Illinois: The University of Chicago Press.
- Bobbitt, J. F. (1915). *The San Antonio public school system: A survey*. San Antonio, Texas: The San Antonio School Board. G. F. Sigmund Press.
- Bobbitt, J. F. (1915). *What schools teach and might teach*. The Survey Committee of the Cleveland Foundation Cleveland: Ohio.
- Bobbitt, J. F. (1917). The work of the schools: Elementary schools. *Report of the school survey of school district No. 1 in the city and county of Denver. Part II*. Denver, Colorado: The School Survey Committee.
- Bobbitt, J. F. (1918). The curriculum situation, *Survey of the St. Louis public schools*. Vol. II, (pp. 77-116). Yonkers on Hudson, New York: World Book Company.
- Bobbitt, J. F. (1918). *The curriculum*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Bobbitt, J. F. (1924). *How to make a curriculum*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Bobbitt, J. F., Boyce, A. C. & Perkins, M. L. (1913). Literature in the elementary curriculum. *The Elementary School Teacher*, 14(4), 158-166.
- Bohan, C. H. (2003). Early vanguards of progressive education: The committee of ten, the committee of seven, and social education. *Journal of Curriculum and Supervision*, 19(1), 73-94.
- Burton, W. F. (1981). *Urban capitalists: Entrepreneurs and city growth in Pennsylvania Lackawanna and Lehigh regions, 1800-1920*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Callahan, R. E. (1962). *Education and cult of efficiency*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Chicago Educator Arrives to Aid in Survey of Schools. (1914, May 8). South Bend News Times, 31(135). pp. 12. <https://newspapers.library.in.gov/cgi-bin/Indiana?a=d&d=SBNT19140508.1.12#adresinden24.08.2015> tarihinde alındı.
- Cremin, L. A. (1964). *The transformation of the school: Progressivism in American education*. New York: Vintage Books.
- Dewulf, B. G. (1962). *The educational ideas of John Franklin Bobbitt*. Unpublished doctoral dissertation. Washington University.

- Foner, E. (2011). *Reconstruction: America's unfinished revolution, 1863-1877*. New York: Harper Collins.
- Francis, M. (2007). *Herbert Spencer and the invention of modern life*, Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Goldin, C. D., & Lewis, F. D. (1975). The economic cost of the American Civil War: Estimates and implications. *The Journal of Economic History*, 35(2), 299-326.
- Goodlad, J. I. (1985). Curriculum as a field of study. In T. Husen & T. N. Postlethwaite (Eds.), *The international encyclopedia of education*. Pergamon: Oxford. pp. 1141-1144.
- Haber, S. (1964). *Efficiency and uplift: Scientific management in the progressive era 1890-1920*. Chicago: University of Chicago Press.
- Hawkins, M. (1997) *Social darwinism in European and American thought: 1860-1945*, Cambridge: Cambridge University Press
- Hogan, W. T. (1971) *Economic history of the iron and steel industry in the United States*. Lexington, MA: D. C. Heath.
- Hounshell, D. A. (1984). *From the American system to mass production, 1800-1932*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Jackson, P. (1992). Conceptions on curriculum and curriculum specialist. In P. Jackson. (Ed.), *Handbook of research on curriculum*. (pp. 3-40). New York: McMillan.
- Kliebard, H. (1970). The Tyler rationale. *The School Review*, 78(2). 259-272.
- Kliebard, H. (1995). *The struggle for the American curriculum*. New York: Routledge.
- Krug, E. A. (1972). *The shaping of the American high school*. Madison, WI: University of Wisconsin Press.
- Longstreet, W. (1978). John Franklin Bobbitt. In J. F. Ohles (Ed.), *Biographical dictionary of American educators*, Westport, Connecticut: Greenwood Press.
- Misa, T. J. (1995). *A nation of steel: The making of modern America, 1865-1925*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.
- National Education Association. (1918). *Cardinal principles of secondary education: A report of the commission of the reorganization of secondary education*. Washington, DC: U. S. Government Printing Office.
- Ornstein, C.A. & Hunkins, P.F. (1988). *Curriculum: Foundations, principles, issues*. Allyn & Bacon.
- Parish, P. J. (1975). *The American civil war*. New York: Holmes & Meier Publishers Inc.
- Perrin, R. G. (1976). Herbert Spencer's four theories of social evolution. *American Journal of Sociology*, 80(6), 1339-1359.
- Ransom, R. L. (1989). *Conflict and compromise: The political economy of slavery, emancipation and the American Civil War*. New York: Cambridge University Press.
- Schiro, M. (1978). *Curriculum for better schools: The great ideological debate*. New Jersey: Educational Technology Publications.
- Schiro, M. S. (2012). *Curriculum theory: Conflicting visions and enduring concerns*. Los Angeles, CA: Sage Publishing.

-
- Seguel, M. L. (1966). *The curriculum field: It's formative years*. New York: Teachers College Press.
- Tanner, D. & Tanner, L. N. (1975). *Curriculum development: Theory into practice*. New York: Macmillan Publishing.
- Temin, P. (1964) *Iron and steel in nineteenth-century America: An economic inquiry*. Cambridge, MA: MIT Press.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Aktan, S., (2015). "John Franklin Bobbitt'te Program Düşüncesinin Gelişimi: Tarihsel Bir İnceleme / The Development Of Curriculum Thought In John Franklin Bobbitt: An Historical Study", *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. H. Ömer Karpuz Armağanı), Volume 10/15 Fall 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8893>, p. 35-50.